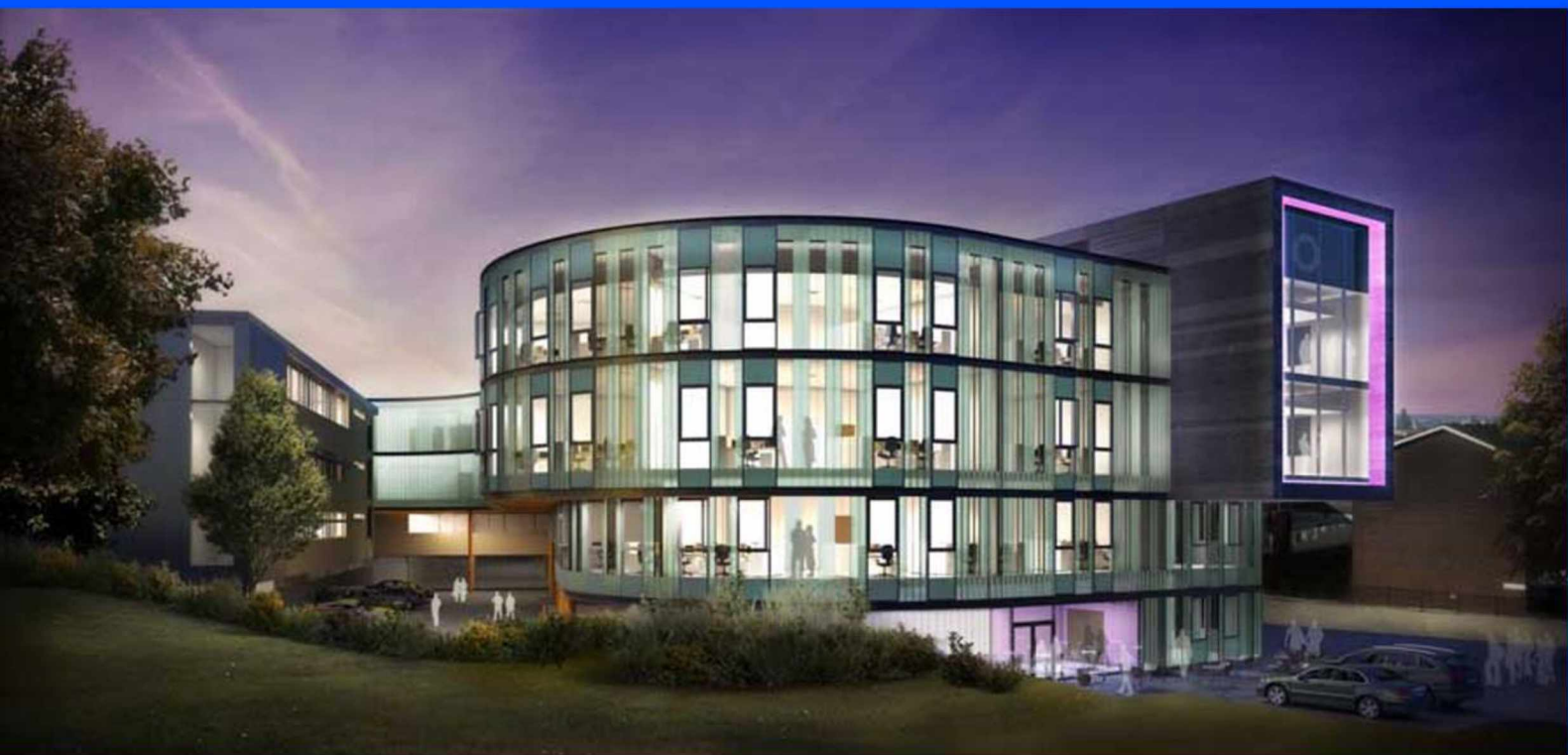

SCI-CONF.COM.UA

SCIENTIFIC ACHIEVEMENTS OF MODERN SOCIETY

**ABSTRACTS OF X INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
MAY 27-29, 2020**

**LIVERPOOL
2020**

SCIENTIFIC ACHIEVEMENTS OF MODERN SOCIETY

Abstracts of X International Scientific and Practical Conference

Liverpool, United Kingdom

27-29 May 2020

Liverpool, United Kingdom

2020

UDC 001.1

BBK 83

The 10th International scientific and practical conference “Scientific achievements of modern society” (May 27-29, 2020) Cognum Publishing House, Liverpool, United Kingdom. 2020. 1075 p.

ISBN 978-92-9472-193-8

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Scientific achievements of modern society. Abstracts of the 10th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. Liverpool, United Kingdom. 2020. Pp. 21-27. URL: <http://sci-conf.com.ua>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: liverpool@sci-conf.com.ua

homepage: <http://sci-conf.com.ua>

©2020 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2020 Cognum Publishing House ®

©2020 Authors of the articles

УДК 159.9.072.43

**ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЯВІВ ЛІДЕРСЬКОЇ ПОВЕДІНКИ У
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ**

Ковальська Наталя Аркадіївна

к.філол.н., старший викладач

Винниченко Владислав Ігорович

студент

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, Україна

Анотація: У статті розглянуто соціально-психологічні аспекти керівництва та лідерства. Визначено спільні й відмінні риси керівника і лідера. Представлено найбільш поширену типологію лідерства в організації. Досліджено прояви лідерської поведінки у майбутніх фахівців економічного профілю другого року навчання.

Ключові слова: керівник, керівництво, лідер, лідерство, лідерська поведінка, лідерські риси.

Постановка проблеми. Політичні, соціально-економічні, соціально-культурні зміни в країні й світі ставлять перед суспільством нові вимоги. Гарантом ефективності внутрішньої та зовнішньої політики, економічного розвитку, а отже й економічної безпеки держави є ефективне управління, яке повинно забезпечувати керівництво країни. Однак варто усвідомлювати й те, що формування нового суспільства залежить, безпосередньо, і від кожної особистості, від її активної життєвої позиції, прояву лідерських якостей, бажання й готовності реалізувати їх у відповідних ситуаціях демократичного управління, бажання самовдосконалюватися й розвиватися. У зв'язку із цим особливої актуальності набуває проблема системного соціально-педагогічного формування лідерських якостей особистості на різних вікових етапах її

розвитку та становлення. Тому важливо розуміти, в чому виражаються відмінності між лідерством і керівництвом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових джерел показав, що проблема лідерства широко досліджувалася спеціалістами з середини ХХ століття. Подану проблему розглядали зарубіжні вчені, зокрема З. Фрейд, М. Вебер, Г. Тард, Р. Такер, В. Хагеман, Б. Трейсі, С. Кові, Д. МакГрегор та інші. Серед вітчизняних вчених можна виділити А. Журавльова, В. Казміренка, О. Кузьміна, Е. Орбан-Лембрик, Л. Смольську, Л. Столяр, С. Чернова та інших.

Метою нашого розвідки є розкриття сутності понять керівництва та лідерства. Для досягнення поставленої мети сформульовано наступні завдання: 1) здійснити аналіз соціально-психологічних аспектів керівництва та лідерства; 2) практично дослідити прояви лідерської поведінки у студентів-економістів другого року навчання.

У роботі використовувалися загальні методи і принципи проведення емпіричного дослідження: 1. Теоретичні методи аналізу і синтезу для систематизації й узагальнення зібраного матеріалу. 2. Емпіричні методи дослідження – психологічний тест «Потенціал лідера» [1], метод спостереження.

Виклад основного матеріалу. Лідерство – здатність впливати на індивідуумів та групи людей, направляючи їх на досягнення організаційних цілей [2, с. 569]. Завдяки особистому авторитету людина змінює поведінку й відчуття людини, корегує міжособистісні стосунки через «ідеї, усне і письмове слово, через навіювання, переконання, емоційне зараження, примус, особистий авторитет і приклад» [3]. Лідерство (формальне й неформальне) складається з ділового, емоційного та інформаційного компонентів.

Серед великої кількості класифікацій найбільш поширеними є такі види лідерства в організації:

1. Ділове лідерство – передумовою виникнення є виробничі цілі й успіх підприємства.

2. Емоційне лідерство – базується на людських симпатіях та особливостях міжособистісного спілкування.

3. Ситуативне лідерство – виникає залежно від ситуації і, по суті, може бути як діловим, так і емоційним.

3. Фрейд називає лідерство двоєдиним психологічним процесом, визначаючи два його боки: груповий та індивідуальний [3].

Отже, лідерство існує не лише в колективі, воно може бути також спрямовано й на самого індивіда. Саме колектив обирає лідера, проте кожна людина повинна ставати лідером передусім для самої себе. Це означає: брати на себе відповідальність за свої дії, вчинки, за своє життя взагалі; вміти ставити перед собою цілі та досягати їх; бути ефективним, тобто робити будь-яку справу якнайкраще, наскільки це можливо.

На думку Н. Сушик, поняття «лідер» у психологічному аспекті постає як: «1) член групи, за яким вона визнає право приймати рішення в значущих для неї ситуаціях; 2) особистість, здатна виконувати основну роль в організації спільної діяльності та регулюванні стосунків у групі; 3) особистість, здатна впливати на окремих членів або групу загалом, спрямовувати їхні зусилля на досягнення визначеної мети» [4, с. 111].

У науковій літературі питання розмежування керівництва й лідерства залишається й досі актуальним. Відмінними рисами безпосередньо керівника й лідера називають наступні (табл.1) [5]:

До спільних ознак можна віднести: управлінській статус, владу, відповідальність і цілеспрямованість.

Таблиця 1

Відмінні риси керівника та лідера

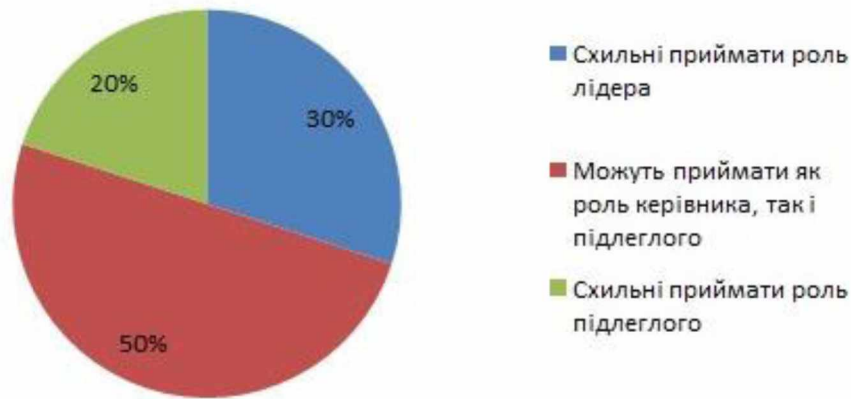
Керівник	Лідер
Особа, на яку офіційно покладені функції управління колективом та організацією	Особа, що виділяється з групи, за якою члени цієї групи визначають право ухвалювати рішення у важливих для групи ситуаціях
Представляє свою організацію у зовнішньому світі та вирішує питання, пов'язані з її офіційними відносинами з іншими колективами, організаціями	Активність обмежується відносинами в межах групи
Несе юридичну відповідальність перед керівництвом вищого рівня за функціонування колективу	Не несе юридичної відповідальності перед керівництвом вищого рівня за функціонування колективу
Призначається офіційно	Стихійно висувається у колективі
Володіє законно наданими йому правами та обов'язками посадової особи	Наділений правами та обов'язками, притаманними кожному співробітнику організації
Володіє визначеною системою офіційно встановлених санкцій для впливу на виробничу, творчу тощо активність підлеглих	Не має таких санкцій
Здійснює регуляцію офіційних відносин групи як певної соціальної організації	Здійснює регуляцію міжособистісних відносин у групі
Керівництво – елемент макросередовища, оскільки воно пов'язане з усією системою суспільних відносин	Лідерство – елемент мікросередовища, яким є група
Процес ухвалення ним рішень є складним та опосередкований різноманітними обставинами	Ухвалені ним рішення неофіційні і безпосередні, стосуються лише групової діяльності, певного її аспекту
Здійснює вплив на своїх підлеглих співробітників, використовуючи систему примусових повноважень офіційно-правового, владного характеру	Здійснює вплив на окремих особистостей чи навіть групи завдяки своєму авторитету
Несе відповідальність перед законом за стан справ у колективі, його діяльність та результативність	Не несе відповідальності перед законом за стан справ у колективі
Має організаційну природу	Має психологічну природу
Явище стабільне	Явище ситуативне, залежить від настроїв групи

Отже, головною відмінністю понять «керівник» і «лідер» є те, що керівник завжди обіймає керівну посаду та має певні обов'язки, які має виконувати, і повноваження, якими може користуватися. Лідеру взагалі не обов'язково перебувати на високій посаді й бути наділеним повноваженнями керівника. Завдяки тому, що колектив визнає його як авторитетну людину, лідер, маючи значний вплив на колег, може ефективно організувати роботу в команді й швидко досягти поставлених організаційних цілей.

Існує багато різних поглядів відносно якостей, якими повинен володіти справжній керівник чи лідер. Зокрема, Пітер Друкер зазначає, що виділити якості, які притаманні більшості лідерів, просто неможливо, бо кожна людина має свій особистий підхід та життєвий досвід. Але, крім цього, він відзначає такі особливості ефективних лідерів та керівників: вміння наполегливо та багато працювати, бути трудоголіком; формулювання чітких цілей, яких потрібно досягти в житті та роботі; дотримання базових стандартів і принципів за будь-яких умов. Хибною вважають думку про те, що лідер – це, перш за все, харизматична людина. Існує багато прикладів, коли людина за відсутності яскраво вираженої харизми ставала визначною фігурою, яка зробила вагомий внесок в історію людства. Такими були: Авраам Лінкольн, Гаррі Трумен, Вінстон Черчилль, Франклін Д. Рузвельт та інші [6, с. 116-117].

Нами було проведено вимірювання рівня лідерського потенціалу серед студентів другого курсу економічних спеціальностей денної форми навчання Одеського національного економічного університету. Загальна кількість вибірки складає 60 осіб у віці 18-21 рік, із них 36 осіб – дівчата і 24 особи – хлопці. Для дослідження схильності до прояву лідерської поведінки студентів було використано психологічний тест «Потенціал лідера» [1], який налічує 15 питань із трьома варіантами відповідей: «Так», «Ні» та «Не впевнений(а), не знаю». За результатом психологічного дослідження нами було отримано наступні показники (рис. 1):

Рис.1. Схильність до лідерства

Аналіз отриманих результатів показав, що 30% опитаних мають схильність до лідерської поведінки. Особам із яскраво вираженими лідерськими якостями притаманні висока ініціативність та цілковита впевненість у собі. Від природи в них є схильність обіймати роль ватажка за наявності ключових якостей – сміливості, цілеспрямованості, твердої волі. Проте завищена самооцінка, безцеремонність, невміння рахуватися з чужими інтересами можуть ускладнювати налагодження контактів та міжособистісну комунікацію. У майбутньому такі студенти зуміють досягти чималих успіхів, якщо будуть пам'ятати, що люди охоче йдуть за лідерами, але недолюблюють людей, які схильні до диктатури.

Для більшості респондентів, а саме 50%, характерною особливістю є вмінням приймати роль керівника або підлеглого залежно від обставин. Повага до авторитетної особи, керівника не заважає їм мати власну точку зору. Такі люди легко налагоджують контакти та без проблем можуть знайти своє місце в будь-якому колективі з урахуванням своїх побажань.

Студенти, які увійшли до групи з найменшим показником (20%), за своєю вдачею схильні приймати роль виконавця і підлеглого. Вони не звикли брати на себе відповідальність і, швидше за все, будуть чітко дотримуватися написаних директив, затверджених правил без бажання щось змінити. Таким особам варто працювати над собою, вчитися брати відповідальність за себе, за життя своє і близьких, бути більш активними й цілеспрямованими, постійно змінювати себе.

Висновки. Проведене дослідження показало, що більшість респондентів мають лідерські якості, проте їх ступінь прояву значною мірою залежить від наявності певних факторів: обставин, зацікавленості у справі, кінцевої мети, власної амбіційності тощо. Як зазначають науковці, лідером може стати тільки та людина, яка наділена лідерськими якостями. Тому майбутнім фахівцям економічного профілю потрібно прагнути розвивати необхідні риси успішного лідера, процес формування яких відбувається в особистісному розвитку, навчанні й самоосвіті, вихованні, спілкуванні й діяльності особистості.

Отже, лідерство й керівництво є синтезуючими поняття із характерними для них відмінностями, а саме: особливостей ролі та функцій. Лідерство є важливою складовою результативного керівництва і, відповідно, успішної діяльності будь-якого підприємства. Не зважаючи на те, чи є людина лідером або обіймає керівну посаду, потрібно мати активну життєву позицію, бути відповідальним, сумлінно виконувати свою роботу та поважати оточуючих. Потрібно бути лідером насамперед для себе. Тільки мотивуючи себе можна мотивувати інших, спонукати та спрямовувати їх, зважаючи на поставлені цілі. Лідери та ефективні керівники – це саме ті люди, які рухають прогрес уперед. Тому кожна людина повинна брати на себе роль не обов'язково керівника, але лідера. Бо тільки ставши лідером для себе, можна бути прикладом для інших.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Потенциал лидера. Психологический тест [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://tests.kulichki.com/onepage/man7.html> (дата обращения: 17.04.2020).
2. Мескон М. Основы менеджмента / М. Мескон, М.Альберт, Ф. Хедоури // Пер. с англ. – М.: «Вильямс», 2006. – 672 с.
3. Лідерство. Теорії лідерства і типологія лідерів [Електронний ресурс] // Короткий курс лекцій з дисципліни «Психологія». – Режим доступу: http://studme.com.ua/129910105660/psihologiya/liderstvo_teorii_liderstva_tipologiya_liderov.htm (дата звернення: 25.04.2020).

4. Сушик Н. Теоретичні основи формування лідерських якостей учнівської молоді / Н. Сушик // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія. Педагогічні науки. – 2013. – № 7. – С. 110-115.
5. Бойко О.О. Керівництво і лідерство: спільні і відмінні риси [Електронний ресурс] / О. О. Бойко, О. А Хитрова // Матеріали Всеукраїнської студентської наукової конференції «Наукова Україна». Секція. Економічні науки. – Режим доступу: http://globalnauka.com/naukova_ukraina/2320.html# (дата звернення: 05.05.2020).
6. Друкер П. Энциклопедия менеджмента [Электронный ресурс] / П. Друкер // Пер. с англ. – М.: «Вильямс», 2004. – 432 с. – Режим доступа: <https://www.slideshare.net/olegbs/ss-13822020> (дата обращения: 25.04.2020).